

MIEJSCE, KTÓRE WYPRZEDZIŁO CZAS – STUDIO EKSPERYMENTALNE POLSKIEGO RADIA

Kiedy Włodzimierz Kotoński tworzył „Etiudę na jedno uderzenie w talerz” w 1959 roku, nie mógł przypuszczać, że pisze tym samym nowy rozdział w historii polskiej muzyki. Pierwszy utwór Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia, łączący cechy serializmu i muzyki konkretnej, powstał zresztą na użytek... filmu animowanego. Dziś fenomen polskich pionierów muzyki elektroakustycznej opisują autorzy książki „Ultra Sounds. The Sonic Art of Polish Radio Experimental Studio” pod redakcją Davida Crowley’a – pierwszej tak wszechstronnej publikacji poświęconej Studiu. Bezczennym materiałem archiwalnym towarzyszą w niej eseje współczesnych badaczy, producentów muzycznych i kuratorów.

Studio Eksperymentalne Polskiego Radia powstało z inicjatywy Józefa Patkowskiego w 1957 roku na fali październikowej odwilży, 9 lat po paryskim studiu Pierre’a Schaeffera, 6 lat po kolońskim Studio für Elektronische Musik i 2 lata po Studio di Fonologia Musicale w Mediolanie. W tej części Europy był to absolutny ewenement – muzyczne laboratorium Bloku Wschodniego. W różnych okresach przewijali się przez nie tacy artyści, jak Krzysztof Penderecki, Elżbieta Sikora, Krzysztof Wodiczko czy zmarły niedawno Bogusław Schaeffer. Na obraz, który wyłania się z książki, składają się jednak nie tylko postacie wybitnych kompozytorów, ale także współpracujących z nimi inżynierów dźwięku, jak Eugeniusz Rudnik, Barbara Okoń-Makowska, Wojciech Makowski, Tadeusz Sudnik czy Ewa Guziołek-Tubelewicz. Ich wiedza na temat technologii była niezbędna; to oni stanowili serce instytucji. Osobną uwagę warto poświęcić samej przestrzeni, którą na potrzeby Studia zaprojektował słynny architekt Oskar Hansen, twórca koncepcji formy otwartej. Została ona w całości pomalowana na czarno (stąd popularna nazwa „Czarny pokój”), tak aby stworzyć wrażenie nieograniczonej przestrzeni. W książce pisze o niej szczegółowo Aleksandra Kędziorek.

„Ultra Sounds” to także bogata dokumentacja życia w komunistycznym reżimie. Bolesław Błaszczyk przedstawia sytuację polityczną Polski po II wojnie światowej i pisze o ograniczeniach, które nakładały na muzyków realizm socjalistyczny i doktryna marksistowska. Opowiada również o ich fascynacji awangardą i eksperymentowaniem. Innym istotnym polem zainteresowań artystów był film. Lista współpracujących z nimi reżyserów jest imponująca – obejmuje m.in. Waleriana Borowczyka, Krzysztofa Kieślowskiego, Jana Lenicę, Andrzeja Munka, Jerzego Skolimowskiego i Andrzeja Wajdę. Twórczość Studia wykorzystano w dziesiątkach filmów dokumentalnych, fabularnych, sztuk teatralnych, spektakli plenerowych i instalacji audiowizualnych. W swoim esej Daniel Muzyczuk pisze też o instalacjach dźwiękowych Arne Nordheima i pracach Krzysztofa Wodiczki.

Współcześnie obserwujemy wzrost zainteresowania dokonaniai Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia. We współpracy z producentem Marcinem Staniszewskim stworzyliśmy bezpłatną bibliotekę sampli Studia dla Ableton Live PRES. W maju tego roku wraz z brytyjskim magazynem „The Quietus” ogłosiliśmy też konkurs na stworzenie kompozycji wykorzystujących udostępnione w bibliotece materiały. Cieszymy się, że dziedzictwo polskich pionierów muzyki elektroakustycznej nie tylko nie uległo zapomnieniu, ale też pozostaje wciąż żywe.

Projekt jest częścią koordynowanego przez Instytut Adama Mickiewicza międzynarodowego programu kulturalnego realizowanego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022.

Książka jest dostępna w sklepie internetowym Kehrer Verlag (www.kehrerverlag.com) oraz w dobrze zaopatrzonych księgarniach artystycznych i fotograficznych.

Redakcja: David Crowley

Wydawcy: Instytut Adama Mickiewicza, ZKM Center for Art and Media Karlsruhe, Muzeum Sztuki w Łodzi, Kehrer Verlag

Projekt: Magdalena Frankowska, Artur Frankowski / Fontarte

Autorzy i autorki tekstów: Bolesław Błaszczyk, Dariusz Brzostek, David Crowley, Lukáš Jiříčka, Aleksandra Kędziorek, Michał Libera, Iwona Lindstedt, Zofia Lissa, Bohdan Mazurek, Antoni Michnik, Daniel Muzyczuk, Józef Patkowski, Agnieszka Pindera, Katarzyna Świętochowska i Michał Mendyk, Krzysztof Szlifirski, Joanna Walewska-Choptiany, Peter Weibel.

Okładka miękka, 19,2 x 25,8 cm
336 stron, 120 zdjęć kolorowych i czarno-białych

ISBN 978-3-86828-921-3

Kontakt dla mediów:

Magdalena Mich
Rzecznik Prasowa
Instytut Adama Mickiewicza
mmich@iam.pl
+48 602 663 570